የገንዘብ ሚኒስቴር

የካፒታል ሀብቶችን በማስተላለፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ ስለሚከፈል ግብር አፈፃፀም የወጣ መመሪያ ቁጥር 210/2013

ገንዘብ ሚኒስቴር

2011 ዓ.ም

የካፒታል ሀብቶችን በማስተላለፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ ስለሚከፈል ግብር አፈጻጸም የወጣ መመሪያ ቁጥር 210/2013

1. አወጪ ባለሥልጣን

የገንዘብ ሚኒስቴር በፌደራል ገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/ 2008 አንቀጽ 99(2) እና በገቢ ግብር ደንብ ቁጥር 410/2009 አንቀጽ 56(1) በተሰጠው ሥልጣን መሠረት ይህንን መመሪያ አወጥቷል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

2. አጭር ርዕስ

ይህ መመሪያ 'የካፒታል ሃብቶችን በማስተላለፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ ስለሚከፈል ግብር አፈጻጸም የወጣ መመሪያ ቁጥር 210/2013' ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

3. ትርጓሜ

በፌደራል ገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 እና በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 ትርጉም የተሰጠው ቃል ወይም ሀረግ በዚህ መመሪያ ወስጥ ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ ለዚህ መመሪያ አፈጻጸም የተለየ ትርጉም ካልተሰጠው በስተቀር በገቢ ግብር አዋጁ እና በታክስ አስተዳደር አዋጁ የተሰጠዉን ትርጉም ይይዛል፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ለዚህ መመሪያ አፈጻጸም፡ -

1. "ግብር የሚከፈልበትን ሃብት በማስተላለፍ የተገኘ ጥቅም" ማለት ሀብትን በማስተላለፍ የተገኘው የገንዘብ ማጠን ሃብቱ እስከተላለፈበት ጊዜ ድረስ ከወጣበት ወጪ በልጦ የተገኘው የገንዘብ ማጠን ሲሆን፣ መብትን ወይም ምርጫ በማስተላለፍ የሚገኝን ጥቅም ይጨምራል፡፡

2. "ምድብ "ሀ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት" ማለት በፌደራል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 አንቀጽ 59(7)(ለ) እና አንቀጽ 2(13) ማሰረት የማይንቀሳቀስ ሀብት ሲሆን በማይደን ወይም በነዳጅ ሀብት ላይ ያለን መብት ወይም የማይደን ወይም የነዳጅ ሚኒጃዎችን ይጨምራል፡፡

3. "ምድብ "ለ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት" ማለት በፌደራል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 አንቀጽ 59(7)(ሐ) ላይ በተገለጸው ማሰረት አክስዮኖችና ቦንዶች ናቸው፡፡

4. "ለሀብት የሚደረግ ወጪ" የሚለው ሀረግ በፌደራል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 አንቀጽ 68 ላይ የተሰጠዉን ትርጉም ይይዛል፡፡

5. “ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ” የሚለው ሀረግ በፌደራል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 አንቀጽ 70 ላይ የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል፡፡

6. “አክሲዮን ማስተላለፍ” ማለት በአክሲዮን ማህበር፣ ኃላፊነቱ በተወሰነ የግል ማህበር ወይም **በሽርክና ማህበር** ወስጥ ባለ አክሲዮን የነበረ ሰው አክስዮኑን በሽያጭ ወይም በስጦታ ማስተላለፍ ነው፡፡

7. “ባለስልጣን” ማለት የገቢዎች ሚኒስቴር ወይም የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የገቢዎች ባለስልጣን ወይም የድሬዳዋ አስተዳደር የገቢዎች ባለስልጣን ነው፡፡

8. “አዋጅ” ማለት የፌደራል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 979/2008 ነው፡፡

9. “ደንብ” ማለት የፌደራል የገቢ ግብር ደንብ ቁጥር 410/2009 ነው፡፡

4. <u>የተፈጻሚነት ወሰን</u>

ይህ መመሪያ የምድብ ‘ሀ’ እና የምድብ ‘ለ’ ግብር የሚከፈልበትን ሀብት በማስተላለፍ ጥቅም በሚያገኙ ሰዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ክፍል ሁለት

<u>የካፒታል ሀብቶች በማስተላለፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ ግብር ስለማከፈል</u>

5. <u>የግብር መጣኔ</u>

በአዋጁ አንቀጽ 59 በተደነገገው መሰረት አንድ ሰው በምድብ ‘ሀ’ ወይም በምድብ ‘ለ’ የተጠቀሱ ሀብቶችን በማስተላለፍ ጥቅም ያገኘ እንደሆነ በተገኘው ጥቅም ላይ እንደቅደም ተከተላቸው 15 በመቶ ወይም 30 በመቶ ግብር ይከፍላል፡፡

6. <u>የግብር ስሌት</u>

1. በአዋጁ አንቀጽ 21(4) በተደነገገው መሠረት አንድ የንግድ ስራ ሀብት በአዋጁ አንቀጽ 59 መሰረት ግብር የሚከፈልበት ከሆነ የንግድ ስራ ሀብቱን በማስተላለፍ ከሚገኘው ገቢ ወስጥ ከንግድ ስራው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚበልጠው ለንግድ ስራው ሀብት የተደረገው ወጪ በንግድ ስራው ገቢ ወስጥ የሚከተት ሲሆን፣ ለንግድ ስራ ሀብቱ ከተደረገው ወጪ በላይ በሚገኘው ጥቅም ላይ በአዋጁ አንቀጽ 59 እና በዚህ መመሪያ መሰረት ግብር የሚከፈልበት ይሆናል፡፡

2. በአዋጁ አንቀጽ 59 መሰረት ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሙሉ ለሙሉ ለቤት ኪራይ አገልግሎት ውሎ የነበረ እንደሆነ ሀብቱን በማስተላለፍ ከሚገኘው ገቢ ወስጥ ከሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚበልጠው ለሀብቱ የተደረገው ወጪ በቤት ኪራይ ገቢ ወስጥ የሚከተት ሲሆን፣ ለሀብቱ

ከተደረገው ወጪ በላይ በሚገኘው ጥቅም ላይ በአዋጁ አንቀጽ 59 እና በዚህ መመሪያ መሰረት ግብር ይከፈልበታል፡፡

3. የካፒታል ሀብትን በማስተላለፍ ከተገኘው ጠቅላላ ጥቅም ወስጥ በንግድ ስራ ገቢ ወይም/እና በቤት ኪራይ ገቢ ወስጥ የሚካተተው እና በአዋጁ አንቀጽ 59 መሰረት ግብር የሚከፈልበት ገቢ ማጠን ቀጥሎ በተመለከተው ቀመር የሚሰላ ይሆናል፡፡

ረ= ሀ-(ለ+መ)
ሠ= ለ - ሐ

ለዚህ ቀመር አፈጻጸም -

ሀ) ሀብቱ የተሸጠበት ዋጋ
ለ) ሀብቱ የተገኘበት /የተገዛበት ዋጋ (ለሀብቱ የተደረገ ወጪን ጨምሮ)
ሐ) የሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ
መ) የግሽበት ማስተካከያ
ሠ) ከሀብቱ ሽያጭ ከተገኘ ጠቅላላ ጥቅም ወይም ከደረሰ ኪሳራ ወስጥ በንግድ ስራ ገቢ ወይም/እና የቤት ኪራይ ገቢ ወስጥ የሚካተት ገቢ ወይም ተቀናሽ የሚደረግ ኪሣራ
ረ) ከሀብቱ ሽያጭ ከተገኘ ጥቅም የካፒታል ሀብቶችን በማስተላለፍ ግብር የሚከፈልበት ገቢ

4. ግብር የሚከፈልበት ሀብት ለንግድ ስራ እና ለኪራይ አገልግሎት ጥቅም ላይ የዋለ እንደሆነ ከሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚበልጠው ለሀብቱ የተደረገው ወጪ ሀብቱ በተሸጠበት ጊዜ ለንግድ ስራ እና ለኪራይ አገልግሎት በዋለው ማጠን ልክ ተከፋፍሎ በንግድ ስራ ገቢ እና በቤት ኪራይ ገቢ ወስጥ የሚካተት ሲሆን፣ ለሀብቱ ከተደረገው ወጪ በላይ በሚገኘው ጥቅም ላይ በአዋጁ አንቀጽ 59 እና በዚህ መመሪያ መሰረት ግብር ይከፈልበታል፡፡

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ የተጠቀሰው ቢኖርም በደንቡ አንቀጽ 56(1) መሰረት የሚተላለፈው የምድብ 'ሀ' ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲሆን ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለማስላት የዋጋ ግሽበት ማስተካከያ ይደረጋል፡፡ ሆኖም የምድብ 'ለ'ግብር የሚከፈልበት ገቢን ለማስላት የዋጋ ግሽበት ማስተካከያ ተፈጻሚ አይሆንም፡

6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 5 መሰረት የሚደረገው የዋጋ ግሽበት ማስተካከያ የገንዘብ ሚኒስቴር የሚያሰራጨውን አማታዊ አማካይ የዋጋ ግሽበት መጠኔ ሚዛን መሠረት በማድረግ ይወሰናል፡፡

7. የዋጋ ግሽበት ማስተካከያ የሚቀነሰው በሠንጠረዥ 'ሐ' ወይም/ እና 'ለ' ወስጥ የሚካተት ገቢ ከተለየ በኋላ ነው፡፡

8. ለካፒታል ሀብት የተደረገ ወጪ ከንብረቱ ዋጋ 20% ያነሰ በመሆኑ ምክንያት በወጪነት የተያዘ ከሆነ የካፒታል ዋጋ ዕድገት ጥቅም በሚሰላበት ጊዜ የዚህ ዓይነቱ ወጪ ከግምት ወስጥ አይገባም፡

7. <u>የንግድ ድርጅት ሲተላለፍ ሊቀርብ ስለሚባ ሰነድ</u>

1. የንግድ ድርጅት በሚተላለፍበት ጊዜ ከድርጅቱ ጋር አብረው የሚተላለፉ ንብረቶችን የማዘገብ ዋጋ የሚያሳይ ማስረጃ መቅረብ አለበት፡፡

2.. ግብር ከፋዩ የሚተላለፉትን ንብረቶች ዋጋ የሚያሳይ ማስረጃ ማቅረብ ካልቻለ አግባብነት ያለው ፈቃድ በተሰጠው ንብረት ገማች የተገመተውን ንብረቱ የተገዛበትን ዋጋ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

8. <u>ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢን ለማስላት መቅረብ ያለባቸው ማስረጃዎች</u>

1. የሂሳብ ማዘገብ የሚይዝ ግብር ከፋይ ለካፒታል ሀብቱ የተደረገውን ወጪ የሚከተሉትን ማስረጃዎች በማቅረብ ማረጋገጥ አለበት፡፡

   ሀ) ለሀብቱ የተደረገውን ወጪ እና ሀብቱ የተገኘበትን ጊዜ የሚያሳይ ሰነድ፣

   ለ) ሀብቱ ከተገኘበት ጊዜ ጀምሮ ስለእርጅና በጠቅላላው ተቀናሽ የተደረገውን ገንዘብ የሚያስረዳ ሰነድ

2. ግብር ከፋዩ ሀብትን በማስተላለፍ ያገኘውን ገቢ አግባብነት ባለው ማስረጃ ማረጋገጥ ያለበት ሲሆን፤ በቀረበው ማስረጃ መሰረት ግብሩ የሚከፈለው ማስረጃው በባለስልጣኑ ተቀባይነት ሲያገኝ ነው፡፡

3. ለካፒታል ሀብቱ ስለተደረገው ወጪ እና የካፒታል ሃብቱን በማስተላለፍ ስለተገኘው ገቢ በግብር ከፋዩ የቀረበው ማስረጃ በባለስልጣኑ ዘንድ ተቀባይነት ያላገኘ እንደሆነ በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 3 መሰረት የካፒታል ሀብትን በማስተላላፍ የተገኘው ጥቅም ይሰላል፡፡

4. የሂሳብ ማዘገብ ያልያዘ ወይም እንዲይዝ ግዴታ የሌለበት ግብር ከፋይ ሀብቱ የተገኘበትን ዋጋ በሚመለከተው አካል አስገምቶ እንዲያቀርብ ይደረጋል፡፡ ሆኖም ግብር ከፋዩ ይህን አስገምቶ ካላቀረበ ግብር ከፋዩ ወጪ እንደሌለው ይቆጠራል፡፡

5. ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 አፈጻጸም 'አግባብነት ያለው ማስረጃ' ማለት ከሰነዶች ምዝገባና ማረጋገጫ ጽ/ቤት የሚቀርብ ውል ሲሆን በውሉ ላይ የተጠቀሰው የመሸጫ ዋጋ ተቀባይነት የሚያገኘው ከወቅቱ የገበያ ዋጋ ጋር ተመጣጣኝ ሆኖ ሲገኝ ነው፡፡

9. <u>በቤት አልሚዎች የሚተላለፍ ቤት</u>

ቤት ገንብተው በሚሸጡ የቤት አልሚዎች ላይ መሟያው ተፈጻሚ የሚሆነው የተላለፈው ቤት ባለቤትነት አስቀድሞ በቤት አልሚው ስም የተመዘገበ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

10. <u>የሚንቀሳቀስ ሀብት ስለማስተላለፍ</u>

1. ግንባታው ያልተጠናቀቀ ወይም ሁለት አመት በመኖሪያነት ያላገለገለ የሚንቀሳቀስ ሀብት የተላለፈ እንደሆነ በማስተላለፍ ከሚገኝ ጥቅም ላይ በአዋጁ ማሰረት 15 በመቶ ግብር ይከፈልበታል፡፡

2. ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 አፈጻጸም የሚንቀሳቀሰው ሃብት ፕላን የመኖሪያ ቤት የሚል ቢሆንም በቤት ቁጥሩ ንግድ ፈቃድ የወጣበትና ለንግድ አገልግሎት ሲውል የነበረ ከሆነ በአዋጁ ማሰረት 15 በመቶ ግብር ይከፈልበታል፡፡

11. የኩባንያዎች የአክስዮን ሽያጭ ገቢ

ኩባንያዎች ያወጡትን አክስዮን ከዋጋው በላይ በመሸጥ የሚያገኙት ገቢ በሰንጠረዥ "ሐ" ማሰረት ግብር የሚከፈልበት ሲሆን፣ በአዋጁ አንቀጽ 64(1)ሀ ማሰረት ይህ ጥቅም የካፒታል ሀብቶችን በማስተላላፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ የሚጣለው ግብር ተፈጻሚ አይደረግበትም፡፡

12. ለባንክ ዕዳ ማክፈያ ስለተያዘ የሚንቀሳቀስ ሃብት

ባንኮች በዋስትና የያዙትን የሚንቀሳቀስ ሃብት ለብድር ዕዳ ማስመለሻ በሚያወሉበት ወቅት ንብረቱ ሲሸጥ ሊከፈል የሚገባው የካፒታል ሃብት በማስተላለፍ በሚገኝ ገቢ ላይ የሚከፈል ግብር ተፈጻሚ የሚሆነው ከንብረቱ ሽያጭ የተገኘው ገቢ ባንኮች የሰጡትን የብድር ገንዘብ ከሸፈነ በኃላ ቀሪ ገንዘብ ካለ ብቻ ነው፡፡

13. ሀብትን በስጦታ ስለማስተላለፍ

"ምድብ "ሀ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት ወይም "ምድብ "ለ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት በስጦታ ሲተላለፍ ስጦታ ተቀባዩ የካፒታል ሃብት በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ ግብር ይከፍላል፡፡ ግብሩ የሚሰላው በደንቡ አንቀጽ 53 መሠረት በስጦታ ከተላለፈው ሀብት የገበያ ዋጋ ላይ ለሀብቱ የተደረገው ወጪ ከተቀነሰ በኋላ በሚቀረው የገቢ ማጠን ላይ ነው፡፡

14. ሀብትን በወርስ ስለማስተላለፍ

"ምድብ "ሀ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት ወይም 'ምድብ 'ለ' ግብር የሚከፈልበት ሀብት በወርስ ሲተላለፍ የካፒታል ሃብት በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ ግብር አይከፈልበትም፡፡

15. ሀብትን በማስተላለፍ በሚገኝ ገቢ ላይ የግብር አከፋፈል ሁኔታ

በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 44 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ 'ምድብ 'ሀ' ግብር የሚከፈልበት ሀብትወይም 'ምድብ 'ለ' ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲተላለፍ ግብር ከፋዩ ሊከፈል የሚገባውን ግብር በቀጥታ ለባለስልጣኑ ማስገባት ይኖርበታል፡፡

16. ዕጣን ወይም ድርሻን ስለማስተላለፍ

በሕብረት ስራ ማህበር ወስጥ በባለቤትነት የተያዘ ዕጣ ወይም ድርሻ በሚዛላለፍበት ጊዜ የካፒታል ሃብት በማስተላለፍ በሚገኝ ገቢ ላይ የሚከፈል ግብር ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

17. <u>የሽያጭ/የስጦታ/የልወውጥ ወል መፍረስ</u>

"ምድብ "ሀ" ግብር የሚከፈልበት ሀብት ወይም 'ምድብ "ለ" ግብር የሚከፈልበት ሀብትን ለማሸጥ/በስጦታ ለማስጠት/ለማለዋወጥ የተደረገው ወል ሲፈርስ የካፒታል ሃብት በማስተላለፍ ከሚገኝ ገቢ ላይ የተከፈለው ግብር ተመላሽ ይደረጋል፡፡ ሆኖም ግብር ከፋዩ የከፈለው ግብር ተመላሽ እንዲደረግለት ለታክሱ ባለሥልጣን ጥያቄ ማቅረብ የሚቻለው ግብሩ ከተከፈለ በኋላ ባለው የአንድ ዓመት ጊዜ ወስጥ ብቻ ነው፡፡

ክፍል ሦስት

<u>ልዩልዩ ድንጋጌዎች</u>

18. <u>የማሻጋገሪያ ድንጋጌ</u>

ስለትክክለኛ የዕቃ ወይም የአገልግሎት የገበያ ዋጋ በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 3 በተደነገገው መሠረት የአሠራር ሥርዓት እስከሚዘረጋ ድረስ ባለስልጣኑ ሲጠቀምበት የነበረው አሰራር ቀጣይነት ይኖረዋል፡፡

19. <u>የተሻረ መመሪያ</u>

በገቢዎች ሚኒስቴር ሰኔ 11/1995 በቁጥር 01/አ21/1/2 የካፒታል ንብረቶችን በማስተላለፍ በሚገኝ ጥቅም ላይ ስለሚከፈል ግብር አፈጻጸም የወጣው መመሪያ በዚህ መመሪያ ተሽሯል፡፡

20. <u>መመሪያው የሚጸናበት ጊዜ</u>

ይህ መመሪያ ከ ነሐሴ 1 ቀን 2011 ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ ________ ቀን 2011 ዓ.ም.

አህመድ ሺዴ
የገንዘብ ሚኒስትር